

М. Ц. ГАРАЧКА, С. В. КАСЬЯНЕНКА, Г. П. КУРАКЕВІЧ

ВЫНІКІ РЭЦЫПРОКНЫХ СКРЫЖАВАННЯЎ МУСКУСНЫХ І ПЕКІНСКІХ КАЧАК

У рацыёне харчавання жыхароў Рэспублікі Беларусь качынае мяса традыцыйна займае прыкметнае месца. Раней у рэспубліцы разводзілі практычна толькі качак пекінскай пароды, асноўным недахопам якіх з'яўлялася высокая колькасць тлушчу (35%) у тушцы. У сучасны момант, асабліва ў прысядзібных гаспадарках, займаюцца развядзеннем

і мускусных качак, мяса якіх выгодна адрозніваецца ад пекінскіх сваімі высокімі смакавымі якасцямі, паколькі колькасць тлущу складае толькі 21%.

Па сістэматыцы як мускусныя, так і пекінскія качкі ўваходзяць у падсям'ю качыных, але належаць да розных родаў: мускусныя — да *Caigina*, пекінскія — да *Apas* [1]. Пекінскія качкі па ўзнаўляльных якасцях значна пераўзыходзяць мускусных. Так, ад кожнай пекінскай качкі за цыкл яйкаадкладання можна атрымаць 120—140 таварных качанят, а ад мускуснай — толькі 50—60. У сувязі з гэтым даследчыкаў зацікавіла магчымасць атрымання гібрыдаў ад скрыжавання мускусных качак з іншымі пародамі і іх узнаўленне ў сабе. Такія гібрыды, названыя потым мулардамі, былі вывучаны шмат якімі даследчыкамі [2—5]. Імі вызначана, што гаметагенез у самцоў-мулардаў завяршаецца на стадыі сперматацыдаў і зрэдку — паталагічных формаў сперматыд, у самак — утварэннем першасных фалікулаў або цалкам сфарміраваных, але дробных і непаўнацэнных яек.

Прычыну стэрыльнасці гібрыднага патомства некаторыя даследчыкі [6, 7] звязваюць з розніцай храмасомных набораў у бацькоўскіх формаў. У дарослых гібрыдных асобін адзначалася высокая індывідуальная зменлівасць у развіцці рэпрадуктыўных органаў. Так, паводле даных [8], маса семянікоў змянялася ў межах 0,37—239,0 г. Яйкі, атрыманыя ад гібрыдных самак, мелі масу 22,8—57,0 г [9]. Аўтарамі адзначана высокая варыябельнасць ступеняў развіцця зародкавых дыскаў. У адным выпадку развіццё зародка было выяўлена на шостыя суткі інкубацыі. У адзначаных працах выкарыстоўвалі мускусных качак мясцовых папуляцый з нізкімі прадукцыйнымі якасцямі. Цікавае ў працягванні прац па гібрыдызацыі качак была выклікана стварэннем новых высокапрадукцыйных і хуткаспелых ліній мускусных і пекінскіх качак.

У 1981 г. з Германіі і ў 1985 г. з Францыі на Беларускаю занальную доследную станцыю па птушкагадоўлі былі завезены адселектаваныя лініі мускусных качак. У сувязі з гэтым з'явілася магчымасць вырабаць іх у якасці бацькоўскіх формаў для атрымання мулардаў у спалучэнні з качкамі новага кросу Тэмп пекінскай пароды, створанага на станцыі. Даследаванні праводзілі на мускусных качках ліній W, Z французскай селекцыі, N — нямецкай папуляцыі і T₂ — кросу Тэмп.

Мулардаў атрымлівалі шляхам штучнага асемяннення качак спермай качараў, якіх утрымлівалі ў клеткавай батарэі. Ад мускусных качараў сперму бралі на падсадную качку, а ад пекінскіх — на масаж. Вынікі інкубацыі яек ад качак розных варыянтаў скрыжавання пададзены ў табл. 1.

Муларды выводзіліся на 30—31-я суткі, у той час калі ў пекінскіх качак перыяд інкубацыі складаў 28 дзён, у мускусных — 34 дні.

Ад прамога скрыжавання былі атрыманы 392 качаняці, а ад адваротнага — 107 галоў. Паказчык выяўдзення гібрыдных качанят быў прыкладна на адным узроўні і склаў адпаведна 42,0 і 40,5%. Прычынай зніжэння выяўдзення качанят з'яўлялася павышаная смяротнасць эмбрыёнаў, асабліва на апошніх этапах іх развіцця (25—30-я суткі інкубацыі). Найбольш высокія вынікі інкубацыі яек атрыманы ў 2-й

Табліца 1. Вынікі інкубацыі яек

Група	Спалучэнне	Закладзена яек на інкубацыю, шт.	Аплодненасць яек, %	Вывелася качанят		Вывадзімасць яек, %
				гал.	%	
1	WT ₂	278	62,2	98	35,2	56,6
2	ZT ₂	342	75,1	178	52,0	69,3
3	NT ₂	313	67,4	116	37,1	55,0
4	T ₂ W	264	62,9	107	40,5	64,5

Табліца 2. Жывая маса мулардаў

Група	Спалучэнне	Група качанят	Жывая маса (г) ва ўзросце мулардаў, тыдняў ($M \pm m$)			
			3	7	8	9
1	WT ₂	самцы	1198 ± 16***	2973 ± 27***	3514 ± 46*	3894 ± 50*
		самкі	1060 ± 19***	2514 ± 46***	2950 ± 52***	3360 ± 85***
		у сярэднім	1141 ± 15***	2778 ± 42***	3282 ± 49***	3647 ± 78***
2	ZT ₂	самцы	1179 ± 17***	2908 ± 23***	3446 ± 32	3880 ± 52
		самкі	1048 ± 22***	2461 ± 44***	2887 ± 56***	3348 ± 51***
		у сярэднім	1126 ± 15***	2729 ± 34***	3224 ± 43***	3645 ± 48***
3	NT ₂	самцы	1148 ± 19***	2785 ± 40**	3250 ± 50	3695 ± 70
		самкі	956 ± 19***	2330 ± 35***	2735 ± 40***	3015 ± 50***
		у сярэднім	1020 ± 19***	2489 ± 39**	2916 ± 44	3256 ± 61
4	T ₂ W	самцы	712 ± 18	2597 ± 37	3352 ± 53	3726 ± 60
		самкі	575 ± 22	1611 ± 38	1956 ± 41	2039 ± 55
		у сярэднім	657 ± 20	2203 ± 114	2794 ± 161	3051 ± 194

За ўвага. Верагодна да 4-й групы * $P < 0,05$; ** $P < 0,01$; *** $P < 0,001$.

групе, дзе ў якасці бацькавай формы выкарыстоўвалі мускусных качараў лініі Z.

З сутачнага ўзросту і да канца доследу мулардаў гадавалі на глыбокім подсілу са шчыльнасцю пасадкі да 3 тыдняў — 12 гал/м², да 9—6 і далей — 3 гал/м² плошчы падлогі. Гібрыды адрозніваліся высокай жыццяздольнасцю. Дынаміка іх жывой масы ва ўзросце 3, 7, 8 і 9 тыдняў пададзена ў табл. 2. Да сямітыднёвага ўзросту муларды адзвартнага скрывавання верагодна ва ўсіх выпадках уступалі па жывой масе качанят прамых спалучэнняў. Адрозненні паміж самцамі і самкамі ў прамых мулардаў па жывой масе да дзевяцітыднёвага ўзросту даходзілі да 532—680 г, што складала 15,9—22,5%. У адвартнага спалучэння T₂W палавы дымарфізм быў больш значны: у 9 тыдняў самцы мелі жывую масу 3726 г супраць 2039 г у самак, пераўзыходзячы іх на 82,7%.

Пасля заканчэння адкорму ў 63-дзённым узросце муларды былі падзелены па тых гуках, што яны выдавалі, і экстэр'еры на самак і самцоў і сфарміраваны ў рамонтную групу. У 150 дзён яны былі пасаджаны ў секцыі для магчымага атрымання ад іх патомства. З шасці—сямімесячнага ўзросту муларды спароўваліся, аднак ад прамых скрываванняў не было атрымана ніводнага яйка.

У забітых ва ўзросце 10,5—12,0 мес самак і самцоў вивучаліся органы ўзнаўлення. Вызначана, што самкі прамых гібрыдаў маюць зусім неразвіты яечнік у выглядзе невялікага цёмна-чырвонага ўтварэння няпэўнай формы. Яйкавод недаразвіты, яго даўжыня складала 12—14 см, што ў 5 разоў менш за норму. У качараў-мулардаў ад абодвух відаў скрывавання выяўлены семянікі нармальнай формы, маса якіх у прамых мулардаў вагалася ў межах 16—87, у адвартных — ад 45 да 115 г. У семянной вадкасці сперматазоіды не выяўлены. Спаравальныя органы ў самцоў па памерах адпавядалі норме.

Самкі-муларды ад скрывавання пекінскіх качараў з мускуснымі качкамі пачалі яйкаадкладанне ў 180-дзённым узросце. За 6 мес яйкаадкладання ад кожнай самкі ў сярэднім атрымана па 90,8 яйка з масай $36,4 \pm 1,12$ г у пачатку прадукцыйнага перыяду і $52,6 \pm 0,61$ г у канцы, што на 30—50% менш, чым маса яек у качак зыходных ліній. Было праінкубавана 300 яек. Усе яны былі неаплодненымі. Спробы атрымаць аплодненыя яйкі ад нясушак мулардаў пасля штучнага асемяннення іх

семям ад пладавітых пекінскіх і мускусных качараў былі таксама безвыніковымі.

Такім чынам, для атрымання мулардаў лепшым варыянтам з'яўляецца скрыважанне мускусных качараў лініі Z з пекінскімі качкамі кросу Тэмп. Пры выяўдзены гібрыдаў гэтага спалучэння атрыманы даволі высокі паказчык — 52,0%. Жывая маса ў дзевяціднёвым узросце была на ўзроўні масы гібрыдаў WT₂ і склала ў сярэднім 3645 г. Яшчэ адным станоўчым момантам на карысць гібрыдаў ZT₂ з'яўляецца магчымасць сексавання іх у сутачным узросце па колеры апярэння. Спраба атрымання аплодненых яек шляхам штучнага асемянення самак-мулардаў з'явілася беспаспяховай.

Summary

Interspecific hybrids — mule ducks were developed by reciprocal crossbreeding of Muscovy and Pekin ducks. Though females from breedcrossing of Pekin drakes and Muscovy ducks produced small eggs, their full sterility was revealed.

Літаратура

1. Карташев Н. Н. Систематика птиц. М., 1974.
2. Соколовская И. И. // Тр. НИИ гибридиз. и акклим. с.-х. животных Аскания-Нова. М.; Л., 1935. Т. 2, вып. 4. С. 144—156.
3. Стеклёнев Е. П. // Вестник с.-х. науки. 1990. № 2. С. 79—85.
4. Треус В. Д. и др. // Науч. тр. УкрНИИ животн. степных районов. Киев, 1963. Т. 13. С. 107—119.
5. Yamashina M. Y. // Cytologia. 1942. Vol. 12, N 2-3. P. 163—169.
6. Mott C. L., Lockhart L. H., Rigdon R. H. // Cytogenetics. 1968. N 7. P. 403—412.
7. Аброян А. С., Чилингарян А. А. // Биол. журн. Армении. 1973. Т. 26, № 10. С. 54—57.
8. Стеклёнев Е. П., Маринчук Г. Е. // Цитология и генетика. 1977. Т. 11, № 2. С. 157—160.
9. Чилингарян А. А., Магакян Ю. А. // Журн. общ. биол. 1963. Т. 24, № 1. С. 43—49.

*Беларуская занальная доследная
станцыя па птушкагадоўлі*

*Паступіў у рэдакцыю
29.03.93*